

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Затверджено на засіданні
кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи Інституту людини
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 4 від 10.03.2020 р.)

Завідувач кафедри

Тетяна ЛЯХ

**Методичні рекомендації до написання курсових робіт
для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота»
освітніх програм 231.00.01 «Соціальна робота»,
231.00.02 «Соціальна педагогіка»,
231.00.04 «Соціальна адвокація»**

Київ – 2020

Зміст

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ	3
ПІДГОТОВКА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
ДОДАТОК А.....	13
ДОДАТОК Б.....	14

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є *письмовою науковою роботою* студентів, спрямованою на формування вміння проводити науковий аналіз проблем соціальної роботи, співвідносити теоретичні знання з практикою, працювати з науковою і методичною літературою, даними соціологічних досліджень, статистичним матеріалом.

Написання курсової роботи забезпечує внесок у формування наступних **компетентностей**, передбачених освітніми програмами підготовки бакалаврів з соціальної роботи:

Для студентів освітньої програми «Соціальна робота»:

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- Здатність планувати та управляти часом
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення
- Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах

Очікувані результати навчання при написанні курсової роботи:

- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми
- Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки
- Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги

Для студентів освітньої програми «Соціальна педагогіка»:

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- Здатність приймати обґрунтовані рішення
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади
- Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб
- Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів
- Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення
- Здатність організовувати і здійснювати соціальну-педагогічну роботу закладах освіти

Очікувані результати навчання при написанні курсової роботи:

- Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв’язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між соціальними подіями та явищами
- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми
- Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги
- Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки

Для студентів освітньої програми «Соціальна адвокація»:

Загальні компетентності:

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи
- Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері

Очікувані результати навчання при написанні курсової роботи:

- Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами
- Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань
- Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід
- Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги
- Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки

ПІДГОТОВКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Для написання курсової роботи студент обирає одну із запропонованих **тем**, присвячених актуальним проблемам соціальної роботи. Бажано, щоб тема відповідала особистому професійному інтересу або була пов'язана з практичною діяльністю студента. Допускається зміна формулювання теми або визначення студентом власної теми у випадку, якщо це узгоджено з керівником курсової роботи.

Для виконання курсової роботи студенту буде необхідно:

- 1) опрацювати наукову літературу, матеріали періодичних видань щодо **проблеми** курсової роботи;
- 2) ознайомитися з сучасними **методами** та **технологіями** соціальної роботи, соціальними проєктами, спрямованими на подолання обраної проблеми;
- 3) проаналізувати **програми і методики діяльності конкретної соціальної агенції**, що спеціалізується на роботі з даною проблемою, статистичні і аналітичні матеріали, які висвітлюють цю діяльність;
- 4) написати текст курсової роботи відповідно до наведених нижче вимог та рекомендацій;
- 5) захистити курсову роботу в рамках підсумкової конференції.

ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структура курсової роботи складається з Титульного аркуша (*додаток А*), Змісту, Вступу, Основної частини і Висновків.

У **Змісті** вказуються назви структурних підрозділів курсової роботи та сторінки, на яких вони розташовані (*додаток Б*).

У **Вступі** розглядається актуальність проблеми курсової роботи, визначаються мета і завдання курсової роботи. Аналіз *актуальності* проблеми має будуватися на останніх статистичних даних щодо її поширення та наслідків.

Мета розкриває те, заради чого здійснюється дослідження. Як правило, метою курсової роботи є аналіз сучасного стану, форм, методів, технологій соціальної роботи щодо певної проблеми та визначення шляхів удосконалення цієї діяльності. **Завдання** описують конкретні кроки, які необхідно здійснити студенту для досягнення мети курсової роботи.

Зверніть увагу!

Завдання мають витікати з мети дослідження.

Наприклад, якщо МЕТА дослідження «Розкриття сучасних форм і методів соціальної роботи з особами з інвалідністю», то ЗАВДАННЯ можуть являти собою таку послідовність:

1. Розкрити основні характеристики, проблеми і потреби осіб з обмеженими можливостями як користувачів соціальних послуг
2. Охарактеризувати мету, завдання, функції, напрями та теоретичні підходи до соціальної роботи з особами з обмеженими можливостями
3. Надати порівняльну характеристику сучасним методам та формам організації соціальної роботи з особами з обмеженими можливостями
4. Охарактеризувати досвід застосування громадськими організаціями сучасних форм та методів соціальної роботи з особами з обмеженими можливостями в Україні

5. Розробити рекомендації щодо застосування державними соціальними службами сучасних форм та методів соціальної роботи з особами з обмеженими можливостями

Як правило – кожному із завдань дослідження, крім останнього, має відповідати один із підрозділів роботи, а останнє завдання може розкриватись лише у висновках.

В Основній частині як правило розкриваються:

- сутність, причини, прояви та наслідки проблеми курсової роботи,
- історіографія вивчення проблеми;
- теоретичні основи соціальної роботи щодо цієї проблеми,
- зміст технологій, методів і форм організації соціальної роботи, спрямованої на подолання обраної проблеми, їх відповідність основним принципам і цінностям соціальної роботи, можливість їх застосування в сучасних умовах окремих регіонів України,
- особливості діяльності соціальних агенцій щодо подолання вказаної проблеми, ефективність цієї діяльності.

Основна частина, як правило, складається з кількох параграфів у відповідності до завдань курсової роботи. Кожен параграф повинен завершуватись висновками щодо проаналізованого матеріалу. Структура основної частини має бути відображена у Змісті.

Рекомендується об'єднати матеріал курсової роботи в два параграфи (1 – «Теоретичні аспекти соціальної роботи...» в певній сфері або з певною групою клієнтів, 2 – «Технології», «Форми і методи» тощо).

Текст основних параграфів пишеться студентом на основі матеріалів наукових джерел (монографій, статей в наукових виданнях (в тому числі – розміщених в мережі Інтернет), словників та енциклопедій, навчальних і методичних посібників, збірників нормативних актів, методичних матеріалів соціальних служб). При цьому не припускаються некритичні, великі за обсягом запозичення з джерел. Обсяг однієї цитати або тексту, що розкриває матеріал

одного джерела, не повинен перевищувати 2-х абзаців. Всі прямі і непрямі цитати мають представлятися із зазначенням їх автора («На думку І. Іванова, ...», «З точки зору С. Сидорова, ...») та завершуватися посиланням на номер даного джерела в списку використаних джерел курсової роботи («...представленою класифікацією [24].»). Кожен підрозділ роботи має базуватися не менш ніж на 5-ти джерелах. Запозичення цілих підрозділів роботи з одного джерела буде розглядатися як плагіат, що призведе до оцінки роботи «F».

Розміщені в Інтернеті реферати, курсові і магістерські роботи **НЕ Є НАУКОВИМИ ДЖЕРЕЛАМИ**. Їх використання при підготовці курсової роботи не припускається. Всі курсові роботи будуть проходити перевірку на використання розміщених в Інтернеті текстів. У випадку, коли з'ясується, що вся робота або якийсь з її параграфів розміщені в Інтернеті, робота буде оцінена на «F», а студенту буде запропоновано в рамках складання академзаборгованості підготувати курсову роботу на іншу тему. Такий підхід пов'язаний з діючою в Університеті [Декларацією про академічну доброчесність](#), яка регулює якість та дотримання етичних вимог співробітниками, студентами, докторантами, аспірантами у двох основних сферах діяльності Університету – *освітній* (освітня діяльність докторантів, аспірантів, студентів, викладацька діяльність науково-педагогічних і педагогічних працівників) та *науковій* (написання курсових, магістерських робіт, дослідницькі проекти, наукова діяльність, публікація результатів досліджень тощо), а також у міжособистісному спілкуванні.

У **Висновках** формулюються висновки і рекомендації стосовно обраної теми курсової роботи. **Висновки** повинні базуватися на проведеному студентом власному аналізі проблеми, методів її подолання та існуючого досвіду роботи з даною проблемою та відповідати завданням курсової роботи (кожному завданню роботи має відповідати один висновок, відповідним чином пронумерований). **Рекомендації** мають стосуватися шляхів покращення

діяльності, спрямованої на подолання проблеми, бути конкретними і реальними.

У **Списку використаних джерел** вказуються офіційно видані, надруковані або розміщені в мережі «Інтернет», наукові джерела (монографії, статті, методичні та звітні матеріали, нормативні документи), що були опрацьовані студентом під час підготовки курсової роботи. Список використаних джерел має бути оформлений відповідно до наукових стандартів [з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015](#). У ньому не повинно бути менше *десяти* джерел.

Обсяг курсової роботи повинен бути у діапазоні 20–30 сторінок. На аркуші роблять поля: верхнє і нижнє по 20 мм, лівє – 30 мм, правє – 15 мм. Робота друкується кеглем **Times New Roman**, розмір 14, міжрядковий інтервал – 1.5. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою, текст – розподілений по ширині листа, додаткові інтервали між абзацами не допускаються.

Сторінки мають бути пронумеровані, цитати та інші дані з літератури мають подаватися з посиланням на джерело відповідно до стандартів наукової роботи («*Приклад оформлення списку використаних джерел*» на [сайті кафедри](#)).

Курсові роботи подаються студентами для перевірки керівнику в електронному вигляді (файл *.doc або *.docx, MS Word), а до захисту – у надрукованому вигляді у термін, зазначений графіком навчального процесу, але не пізніше ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії. До захисту допускаються роботи, що пройшли перевірку науковим керівником курсової роботи та отримали попередню позитивну оцінку. *Курсові роботи, в яких відсутній хоча б один із структурних компонентів, що не пройшли перевірку на плагіат, та ті, що мають значні помилки в оформленні, до захисту не допускаються.*

ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Захист курсової роботи відбувається у формі конференції, на яку запрошуються всі студенти академічної групи, наукові керівники та викладачі

кафедри. Під час конференції студент має протягом 5 хвилин презентувати свою курсову роботу, розкрити її актуальність та інноваційність висновків і рекомендацій, відповісти на запитання присутніх. Підсумкова оцінка складається з оцінки тексту курсової роботи та оцінки презентації під час захисту.

Критерії оцінювання курсової роботи

На «А» оцінюється курсова робота, що повністю розкриває обрану тему, містить критичний аналіз автора і розкриває його власну точку зору щодо питань, які розглядаються в роботі. Під час підготовки роботи використані найсучасніші літературні джерела, робота містить останні статистичні дані та (або) результати проведених нещодавно соціологічних досліджень. Висновки автора коректні та ґрунтуються на науковому аналізі, рекомендації конкретні та носять інноваційний характер. Курсова робота добре структурована, матеріал викладається логічно і послідовно, всі цитати позначені посиланнями на джерела. Оформлення роботи відповідає всім вимогам. Курсова робота своєчасно надана для перевірки. Під час захисту студент продемонстрував вільне і повне володіння темою курсової роботи, повністю розкрив її обґрунтував висновки та рекомендації, коректно відповів на поставлені запитання. Робота має високий відсоток унікальності.

На «В» та «С» оцінюється робота, що повністю розкриває обрану тему, містить власний аналіз автора, добре структурована, оформлена у відповідності до вимог. Проте у роботі може бути допущено недостатнє опрацювання найсучасніших літературних джерел, незначні порушення логіки викладення матеріалу, традиційність висновків і рекомендацій. Під час захисту студент продемонстрував повне володіння темою курсової роботи, в цілому відповів на поставлені запитання. «В» – під час захисту студент проявив повне володіння темою дослідження; «С» – під час захисту студент проявив невпевнене володіння темою дослідження, проте в цілому вірно відповів на поставлені запитання.

На «D» та «E» оцінюється курсова робота, що в цілому розкриває обрану студентом тему, проте в ній можуть бути не виконані окремі завдання, допущено некритичне цитування літературних джерел, некоректно оформлені Зміст, Список використаних джерел та посилання на джерела, а під час захисту студент продемонстрував поверхові знання теми курсової роботи. «D» – під час захисту студент проявив обізнаність темою дослідження і вірно відповідав на більшість поставлених запитань. «E» – під час захисту студент проявив знання основних положень теми дослідження, проте при відповіді на поставлені запитання допускав суттєві помилки.

На «Fх» оцінюється курсова робота, що не розкриває обраної теми або є цілковитою компіляцією та не містить власного аналізу автора, студент несвоєчасно подав роботу до захисту або під час захисту студент не продемонстрував володіння темою курсової роботи. В такому випадку студент повинен доопрацювати та подати до повторного захисту курсову роботу з цієї ж теми. Оцінка «F» ставиться, якщо робота не відповідає обраній темі, студент допустив описаний вище академічний плагіат або спирався переважно на ненаукові джерела

ДОДАТОК А
Зразок титульної сторінки курсової роботи

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Курсова робота
Форми і методи соціальної роботи з дітьми-сиротами

Студентки 3-го курсу
групи СПб-1-17-4.0д
спеціальності «Соціальна робота»
освітньої програми «Соціальна педагогіка»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Шевченко Олени Петрівни
Науковий керівник:
Лютий В. П., кандидат педагогічних наук,
доцент

Київ – 2020

ДОДАТОК Б
Зразок змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Проблеми соціалізації дітей-сиріт	4
2. Моделі, форми і методи соціальної роботи з дітьми-сиротами та їх застосування в діяльності соціальних служб України	16
ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ	30